

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

VESA-MATTI LEHTINEN

Huumausaineen käyttörikoksesta epäillyn hoitoonohjaus Satakunnan alueella

LIIKETALOUS
2022

Tekijä(t) Lehtinen, Vesa-Matti	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Helmikuu 2023
	Sivumäärä 31	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Huumausaineen käyttöririkoksesta epäillyn hoitoonohjaus Satakunnan alueella		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
<p>Tutkimusaiheena oli huumausaineen käyttöririkoksesta epäillyn hoitoonohjaus. Tutkimus on rajattu Satakunnan alueelle, missä tutkija on töissä. Poliisin tulee tarjota huumausaineen käyttöririkoksesta epäillylle hoitoonohjausta. Lisäksi laki ja ohjeet edellyttävät, että poliisi tekee tiivistä yhteistyötä syyttäjän, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa edistääkseen riskiryhmäläisten hoitoon hakeutumista.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, toteutuuko hoitoonohjaus ohjeiden mukaisesti ja miten yhteistyö syyttäjän ja päihdehuollon kanssa toimii. Jos hoitoonohjaus ei toteudu tai siinä on muita ongelmia, pyrittiin näihin löytämään ratkaisu tai kehitysehdotus.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin toimintatutkimuksena, jota täydennettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä, haastatteluilla. Tutkija oli aktiivisena osallistujana osana tutkimusaihetta. Tutkimukseen haastateltiin syyttäjiä, poliisimiehiä ja päihdehuollon edustajia. Teorianä käytettiin lainsäädäntöä, virallisia ohjeita, lain valmisteluaineistoa sekä muita julkaisuja.</p> <p>Tutkimuksessa todettiin, että olemassa oleva lainsäädäntö ja ohjeet ovat selkeät ja mahdollistavat toimenpiteestä, eli rangaistuksesta, luopumisen, mikäli huumausaineen käyttöririkoksesta epäilty hakeutuu hoitoon. Ongelmaksi muodostui rikoksesta epäiltyjen lähes poikkeukseton haluttomuus hoitoon hakeutumiseen. Ongelmaksi koettiin myös se, miten hoitoonohjaus konkreettisesti hoidetaan poliisin osalta. Näihin ongelmiin haettiin ratkaisuja kehittämällä ja ottamalla käyttöön hoitoonohjauslomake, sekä avaamalla riippuvuuden, motivoinnin ja muutospuheen merkitystä.</p>		
Asiasanat Huumausainerikokset, hoitoonohjaus, poliisi, esitutkintalaki, motivaatio, riippuvuus		

Author(s) Lehtinen, Vesa-Matti	Type of Publication Bachelor's thesis	Date February 2023
	Number of pages 31	Language of publication: Finnish
Guidance to treatment of a suspect of a drug use offence in the Satakunta region		
Degree program Degree program in Business Administration		
<p>The research topic was guidance to treatment of a suspect of a drug use offence. The research is limited to the Satakunta region, where the researcher works. The police must provide guidance to treatment for suspects of drug use. In addition, the law and guidelines require the police to cooperate closely with the prosecutor, substance abuse services and social and health care services in order to promote seeking treatment for people in risk groups.</p> <p>The aim of the study was to find out whether guidance to treatment is implemented in accordance with the guidelines and how cooperation with the prosecutor and substance abuse services works. If guidance to treatment is not implemented or there are other problems, the aim was to find a solution or development proposal for these.</p> <p>The thesis was carried out as an activity analysis, supplemented by a qualitative research method, interviews. The researcher was an active participant as part of the research project. Prosecutors, police officers and representatives of substance abuse services were interviewed for the study. Legislation, official guidelines, preparatory material for the law, as well as other publications were used as a theory.</p> <p>The study found that the existing legislation and guidelines are clear and allows the punishment to be waived if a suspect of a drug use offence seeks treatment. The problem became the almost invariably unwillingness of the suspects to seek treatment. It was also considered a problem how guidance to treatment is handled in concrete terms by the police. Solutions to these problems were sought by developing and implementing a form for guidance for treatment, as well as by opening up the meaning of addiction, motivation and change speech.</p>		
<p><u>Key words</u> Narcotics offences, guidance to treatment, police, pre-trial investigation law, motivation, addiction</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 OPINNÄYTETYÖONGELMA JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	6
2.1 Opinnäytetyöongelma	6
2.2 Teoreettinen viitekehys	7
2.2.1 Huumausaineen käyttörikos.....	8
2.2.2 Toimenpiteestä luopuminen.....	11
2.2.3 Poliisihallituksen ohje	12
2.2.4 Valtakunnansyyttäjän ohje	14
2.2.5 Päihdehuoltolaki ja sosiaali- ja terveysministeriön asetus	15
2.2.6 Riippuvuus, motivointi ja muutospuhe	16
2.2.7 Hoito syytteen sijaan	20
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	21
3.1 Teoriaosa	21
3.2 Menetelmä	21
3.3 Aineiston analysointi.....	23
4 TULOKSET	24
4.1 Haastattelut	25
4.1.1 Poliisimiehet	25
4.1.2 Syyttäjät.....	26
4.1.3 A-klinikka.....	28
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	28
5.1 Jatkotutkimusehdotukset	31
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Työ käsittelee huumausaineen käyttörikoksesta epäillyn, poliisin suorittaman hoitoonohjauksen toteutumista Satakunnan alueella, sekä asian juridista kehystä. Poliisihallituksen ohjeen (Menettely huumausaineen käyttörikosta koskevista asioissa, POL-2018-49612) mukaan hoitoonohjausta tulee tarjota aina huumausaineen käyttörikoksesta epäillylle. Rikoslaki (39/1889) ja esitutkintalaki (805/2011) antavat poliisille sekä syyttäjälle mahdollisuuden luopua toimenpiteestä eli rangaistuksen antamisesta, mikäli epäilty suostuu hakeutumaan hoitoon riippuvuutensa vuoksi. Työssä on tarkoitus selvittää, toteutuuko hoitoonohjaus poliisin puolelta ja jos ei, niin onko asiaan saatavissa parannusta. Lisäksi selvittävänä on päihdehuollon ja syyttäjän näkemys ja kokemukset asiasta. Juridisena ongelmana selvitetään huumausainerikoksiin liittyvä lainsäädäntö, poliisin omat ohjeistukset, terveydenhuollon asiaan liittyvä lainsäädäntö ja tiedonantamiseen liittyvät normit.

Työn tavoitteena on selvittää poliisin suorittaman hoitoonohjauksen mahdolliset ongelmat ja löytää niihin poliisihallituksen ohjeistuksen mukainen toimintamalli, jolla tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan kanssa saadaan halukkaat päihderiippuvaiset tehokkaasti hoitoon. Päihderiippuvuus on kasvava ongelma niin terveydellisestä, kuin taloudellisestakin näkökulmasta.

Työssä käydään läpi myös pintapuolisesti riippuvuutta, motivointia ja muutospuhetta. Tutkimuksen tekemisen aikana vahvistui käsitys siitä, että vähäinen innostuminen hoitoonohjauksen vastaanottamiseen johtuu muista tekijöistä, kuin ohjeiden tai lainsäädännön puutteista. Toisin sanoen hoitoonohjaus ei voi olla tehokasta, jos sitä tarjoava ei ymmärrä asiaa laajempänä kokonaisuutena tai osaa markkinoida sitä oikein.

Ohjeissa ja lainsäädännössä korostetaan poliisin, syyttäjän ja sosiaali- ja terveysalan yhteistyön tärkeyttä. Tiivistä yhteistyötä tehdään esimerkiksi ”hoito syytteen sijaan” – mallissa Pohjois-Suomessa ja nyt muuallakin Suomessa, joten kyseistä mallia

esitellään tämän opinnäytetyön yhteydessä. Malli on parhaillaan pilotointivaiheessa Oulussa. Tarkoituksena on tuoda toimintamalli tietoisuuteen Satakunnan alueelle.

Työn ulkopuolelle rajataan päihdehuollon tarjoamat hoitomuodot ja -palvelut.

Työ tehdään Lounais-Suomen poliisilaitoksen toimeksiannosta. Työtä voi hyödyntää paikkakuntakohtaiset erot huomioiden kaikki Suomen poliisilaitokset ja -asemat.

2 OPINNÄYTETYÖONGELMA JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Opinnäytetyöongelma

Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjauksesta ja hoitoon hakeutumisen huomioimisesta säädetään ja ohjeistetaan rikoslaissa (39/1889), esitutkintalaissa (805/2011) ja poliisihallituksen ohjeessa (2018). Eri viranomaisten ja tahojen yhteistyön merkitystä ja vaatimusta on korostettu päihdehuoltolaissa (41/1986), valtakunnansyyttäjän ohjeessa (2018) ja poliisihallituksen edellä mainitussa ohjeessa. Poliisimiesten tietoisuus ohjeistuksen sisällöstä vaikuttaa yleisen kokemuksen mukaan olevan heikolla tasolla. Työnantaja ei ole antanut selkeää valmista lomaketta tai muuta dokumenttia, jolla asian hoitaminen olisi yksinkertaista ja selkeää. Poliisihallituksen ohjeessa (2018) lukee: ”Poliisi antaa huumausaineen käyttäjälle aina hoitoonohjausta, tukee tätä hoitoon hakeutumisessa sekä osoittaa mistä hoitoapua on paikkakunnalla saatavissa.” Lauseessa huomiota tulee kiinnittää sanaan ”aina”. Käytännössä tilanne vaikuttaisi olevan kuitenkin se, ettei yleisessä tiedossa ole, miten asia etenee epäillyn hoitoonohjauksessa. Asia sai vahvistusta osallistuvalla havainnoinnilla ja tutkijan työpaikalla, Porin poliisiasemalla, käydyissä vapaissa keskusteluissa tutkintaryhmien ryhmänjohtajien ja tutkijoiden kanssa. Ongelmana voidaan myös nähdä, että eri instanssien tahtotilaa ei ole selvitetty ja sovitettu yhteen, eikä täten saatu jalkautettua käytännön tekemiseen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

Toteutuuko tehokas ja tarkoituksenmukainen hoitoonohjaus Satakunnassa?

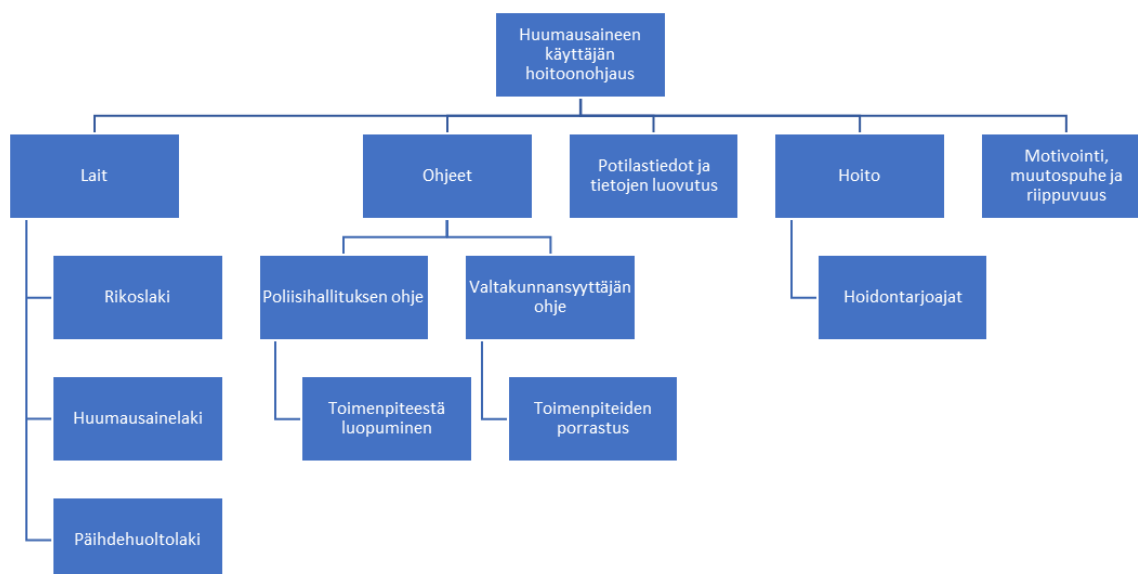
Miten lainsäätäjän, poliisihallituksen, syyttäjän ja sosiaali- ja terveysalan tahtotila saadaan sovitettua yhteen käytännön tasolla ja mikä tämä tahtotila kullekin on?

Miten hoitoonohjausta voidaan kehittää ja tehostaa poliisissa Satakunnan alueella?

Onko kehittämisen tarve lainsäädännössä, ohjeissa vai jossain muussa tekijässä?

2.2 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu alkurikoksesta, eli huumausaineen käyttörikoksesta ja hoitoonohjausta säätelevistä laeista ja ohjeista.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

Työssä on viitekehyksen mukaisesti selvitettävä lainsäädäntö koko asian taustalla. Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjaus on poliisin tehtävä, mutta hoidon aloittamisesta ja järjestämisestä vastaa kunta ja terveysviranomainen. Jos päihderiippuvainen hakeutuu hoitoon, asiasta kuuluu ilmoittaa poliisille, jotta lainmukaista luopumismenettelyä voidaan käyttää. Luopumismenettely avataan tarkemmin kappaleessa 2.2.2. Toimenpiteestä luopuminen.

Teoriaosuuteen on lisätty työn edetessä motivointiin, riippuvuuteen ja muutospuheeseen liittyvä kappale. Nämä ovat keskeisiä asioita onnistuneeseen hoitoon ohjaamiseen, joten niiden käsittely opinnäytetyön yhteydessä nähtiin oleelliseksi.

2.2.1 Huumausaineen käyttörikos

Rikoslain (39/1889) 50 luvun 2a § määrittelee lähtökohdan työlle, eli huumausaineen käyttörikkosen. Huumausaineen käyttörikkoksesta epäillään henkilöä, joka laittomasti käyttää tai omaa käyttöönsä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta (RL 50 luku 2a §). Huumausaineena pidetään huumausainelain (373/2008) 3 §:n 5 kohdassa lueteltuja aineita, valmisteita, sieniä ja kasveja.

Valtakunnansyyttäjän yleisen ohjeen (2018) liitteen 1 mukaisesti huumausaineet jaetaan kolmeen luokkaan. Luokka 1 sisältää lievimminkin rangaistavat huumausaineet, kuten kannabistuotteet ja ankarin luokka 3 sisältää esimerkiksi heroiinin (valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018, liite 1, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto). Ohjeessa (valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018, liite 2, taulukko rangaistusmääräysmenettelyä varten) on taulukko, mistä löytyy kunkin huumausainetyypin osalta tarkoitettu vähäinen määrä, jolloin teon voi käsitellä huumausaineen käyttörikkosena.

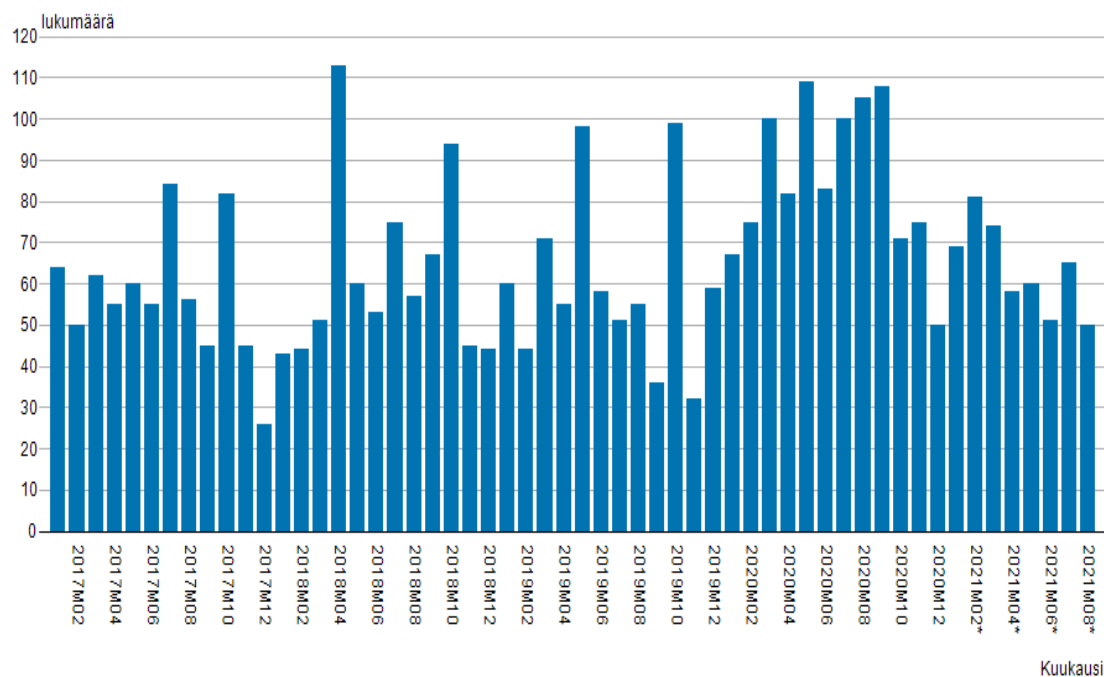
Taulukko 1. Vähäinen määrä kunkin huumausainetyypin osalta (Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018, liite 2)

2. Taulukko

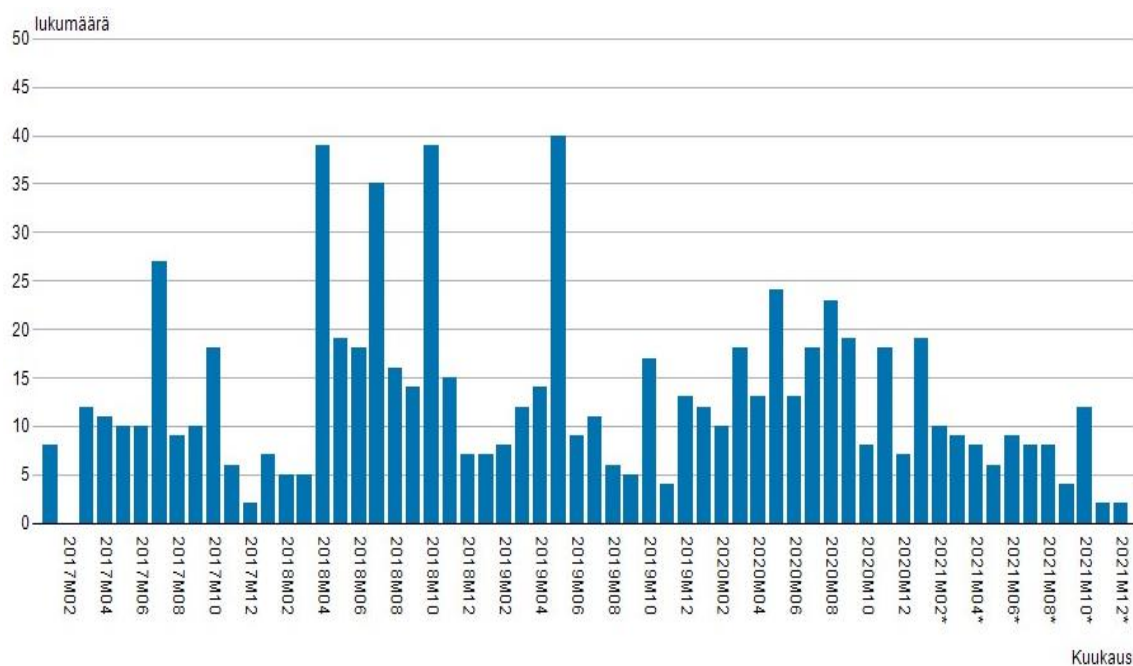
Luokka	Huumausaine	Vähäinen määrä	Päiväsakkojen lukumäärä
1.	Hasis	< 10 g	- normaali: 10 ps - liukuma: 10 – 15 ps - jatkuva käyttö: 15 – 20 ps
	Marihuana	< 15 g	
	Khat	< 1 kg	
	Lievä ryhmä lääkkeitä	< 100 kpl	
2.	Amfetamiini	< 3 g	- normaali: 15 ps - liukuma: 10 – 20 ps - jatkuva käyttö: 20 – 25 ps
	Amfetamiinin johdannaiset (mm. ekstaasi)	< 10 kpl	
	Gamma	< 150 ml	
	LSD	< 10 kpl	
	Keskimmäinen ryhmä lääkkeitä	< 5 kpl	
3.	Heroiini	< 1g	- normaali: 20 ps - liukuma: 10 – 25 ps - jatkuva käyttö: 20 – 30 ps
	Kokaiini	< 1,5 g	
	Ankara ryhmä lääkkeitä	< 3 kpl	

Huumausaineen käyttörikoksia on kirjattu Satakunnan alueella keskimäärin n. 780/vuosi (Taulukko 1. SVT 2017-2021). Huumausaineen käyttörikoksesta on samalla aikavälillä annettu keskimäärin n. 153 sakkoa/vuosi (Taulukko 2. SVT 2017-2021). Suurta eroa selittää se, että suurin osa huumausaineen käyttörikoksista on oheisrikoksia kokonaisuudessa, jolloin juttu menee syyteharkinnan kautta käräjäoikeuteen. Tämä ei poista kuitenkaan poliisin velvollisuutta tarjota hoitoonohjausta rikoksesta epäillylle.

Taulukko 2. Huumausaineen käyttörिकosten lukumäärä Satakunnan alueella 2017–2021 kahden kuukauden jaksoilla. (SVT)

Taulukko 3. Huumausaineen käyttörिकoksesta annetut sakot Satakunnan alueella 2017–2021 kahden kuukauden jaksoilla. (SVT)

Rikosoikeudellinen seuraamus huumausaineen käyttörिकoksesta on sakko tai enintään kuuden kuukauden vankeus (RL 50 luku 2a §).

Huumausaineen käyttörikos epäilyn yhteydessä poliisi selvittää epäillyn tarpeen hoitoonohjaukseen. Seuraamuksen tulisi olla ennakoitava ja yhdenvertainen, joten asialla on merkitystä puuttumisjärjestelmän porrasteisuuden vuoksi. Porrastuksella tarkoitetaan seuraamuksen vakavuutta, jolloin alimmalla portaalla on lievin seuraamus ja vastaavasti ylimmällä portaalla vakavin. Seuraamuksen skaala on poliisin toimenpiteestä luopumisesta ja huomautuksesta aina syytteen nostamiseen saakka. (Poliisihallitus, 2018)

2.2.2 Toimenpiteestä luopuminen

Rikoslain (39/1889) 50 luvun 7 §:n mukaan huumausaineen käyttörikokseen liittyvä: ”syyte voidaan myös jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikoksesta epäilty tai tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hyväksymään hoitoon.” (RL 50 luku 7 §).

Toimenpiteestä luopumiseksi ei edellytetä, että epäilty sitoutuu hoitoon. Riittävää on, että epäilty hakeutuu hoitoon. Epäilty osoittaa hakeutumisen hoitolaitoksen kirjallisella todistuksella. (HE 180/1992, s.21.)

Hoitoon hakeutuminen soveltuu vain huumausaineen käyttöön ja käyttöön liittyviin rikoksiin, mutta ei välittämiseen. Hoitoon hakeutuminen on riittävää, eikä hoitoon sitoutumista edellytetä. (RL 50 luku 7 §; Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018.)

Huomioitavaa on, että rikoslain 50 luvun 7 §:n mukaista toimenpiteestä luopumista ei voi käyttää poliisi tai muu esitutkintaviranomainen. Poliisin toimenpiteestä luopuminen säädetään esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 9 §:n 1 momentissa ja 10 luvun 3§:ssä. (Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018; Poliisihallitus, 2018.)

ETL 3 luku 9 § 1.mom: ”Esitutkinta saadaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa, ja jota on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä, jos asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia.”

ETL 10 luku 3 §: ” Poliisimies ja tutkinnanjohtajana toimiessaan syyttäjä voi antaa rikoksesta epäiltynä olleelle suullisen tai kirjallisen huomautuksen, jos esitutkinta lopetetaan 3 luvun 9 §:n nojalla.”

Lain esitöiden mukaan huumausaineista riippuvaisen rikoksentekijän saaminen hoitoon on tärkeää yhteiskunnan, mutta myös hänen itsensä kannalta. Syytteen nostamiselle tai sakkorangaistukselle ei yleensä ole enää tarvetta, jos riippuvainen henkilö on hakeutunut hoitoon. Hallituksen esityksen (HE 213/2000) mukaisesti toimenpiteistä luopumista soveltamalla estetään sakkorangaistusten kasaantuminen huumeriippuvaiselle. Maksamattomat sakot jouduttaisiin muuntamaan vankeudeksi. (HE 213/2000 s.17; HE 180/1992 s.29; Siro, 2017, s.142–144.)

Hoitoon hakeutunut tekijä voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen, jos sitä on pidettävä kohtuuttomana tai tarkoituksettomana, kun otetaan huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon toimet (RL 6 luku 12 § 4 kohta). Oikeudenkäyntiä ja rangaistusta olisi niin ikään pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon rikoksesta epäillyn ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimet (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997 1 luku 8 §).

2.2.3 Poliisihallituksen ohje

Poliisihallituksen ohje (2018, s.2) ”Menettely huumausaineen käyttörrikosta koskevissa asioissa” on annettu varmistamaan poliisin yhdenmukaisen rikosoikeudellisen puuttumisen huumausaineen käyttöön liittyen. Ohjeen mukaan huumausaineen käyttörrikoksissa tulee erityisesti huomioida muiden viranomaistoimien tehokkuuden lisääminen alle 18-vuotiaiden ja huumeriippuvaisten osalta.

Ohjeen mukaan ”poliisi antaa huumausaineen käyttäjälle aina hoitoonohjausta, tukee tätä hoitoon hakeutumisessa sekä osoittaa mistä hoitoapua on paikkakunnalla saatavissa.” Lisäksi ”Poliisin on paikkakuntakohtaisesti yhteistyössä syyttäjän, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhaista hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista ja ehkäistä käyttörrikokseen syyllistymisen uusiutumista.”

Tavoitteeksi ohjeessa kerrotaan viranomaisyhteistyönä toimivan puuttumis- ja hoitoonohjausjärjestelmän luominen (Poliisihallitus 2018, s.7).

Ohjeen mukaisesti hoidossa olevan tai hoitoon hakeutuneen huumeriippuvaisen syyllistyttyä huumausaineen käyttörikokseen, annetaan tälle esitutkintalain mukainen huomautus. Tarkoituksena on kannustaa riippuvaista hakeutumaan hoitoon ja lopettamaan huumausaineiden käyttö. Rangaistus ei vaikuta huumeriippuvuudesta eroon pääsemiseen, vaan siihen tarvitaan käyttäjän ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Jos hoidossa olevaa henkilöä epäillään useampia kertoja huumausaineen käyttörikoksesta, asia saatetaan esitutkinnan kautta syyttäjälle syyteharkintaan. (Poliisihallitus 2018)

Hoitoon hakeutuminen osoitetaan hoitopaikan kirjallisella todistuksella (Poliisihallitus, 2018). Hoitoon hakeutuminen tai hoidossa oleminen ovat salassa pidettäviä tietoja, joten niiden antamisen täytyy perustua rikoksesta epäillyn suostumukseen (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999 6 luku 24 § 1. mom 25; 7 luku 26 § 1. mom. 1).

Alle 18-vuotiaiden osalta huumausaineen käyttörikos epäily käsitellään eri tavalla. Ohjeen mukaan alle 18-vuotiaiden tekemiin huumausaineen käyttörikoksiin on erityisen tärkeää puuttua ja esitutkinta on suoritettava mahdollisimman nopeasti. Myös alle 18-vuotiaille tarjotaan hoitoonohjausta, sekä tehdään lastensuojeluilmoitus. Poliisilla on lain velvoite tehdä lastensuojeluilmoitus. (Poliisihallitus, 2018, s.5–6; Lastensuojelulaki 416/2007 25 §.)

Puhuttelutilaisuus. Kun alle 18-vuotias jää ensimmäisen kerran kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, hänelle järjestetään puhuttelutilaisuus esitutkinnan yhteydessä. Puhuttelutilaisuudessa ovat läsnä epäilty, poliisi, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomainen ja nuoren vanhempi tai molemmat vanhemmat. Tilaisuudessa voi tarpeen mukaan olla läsnä muitakin, esimerkiksi nuorisotyöntekijä. Puhuttelutilaisuuden tarkoitus on saada nuori ymmärtämään rikosoikeudellinen näkökulma asiaan, mutta myös mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteet, sekä tuki päihitteettömyyteen. Puhuttelutilaisuus tähtää esitutkintalain (10 luku 3 §) mukaiseen huomautukseen. Jos nuori ei kuitenkaan osallistu tilaisuuteen tai muutoin ilmenee, ettei toimenpiteestä

luopuminen (huomautus) ole tarkoituksenmukaista, siirtyy asia varsinaisen esitutkin-
nan kautta syyteharkintaan. (Poliisihallitus, 2018, s.6.)

Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelu. Jos nuori jää kiinni toisen kerran huumaus-
aineen käyttörikoksesta, suoritetaan esitutkinta ja asia saatetaan nopeasti syyteharkin-
taan. Syyttäjä järjestää nuorelle neuvottelun, johon kutsutaan epäilty ja tämän van-
hemmat. Tarvittaessa neuvotteluun kutsutaan myös poliisi ja/tai sosiaali- ja tervey-
denhuoltoviranomainen. Neuvottelun tavoite on nuoren luopuminen huumausainei-
den käytöstä, sekä syyttämättäjättämispäätös. Jos nuori ei osallistu neuvotteluun, tai
muutoin ilmenee, ettei toimenpiteestä luopuminen ole tarkoituksenmukaista, voi
syyttäjä antaa nuorelle rangaistusvaatimuksen tai nostaa syytteen. Jos nuori jää use-
amman kerran kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, ei puhuttelua tai neuvottelua
ole useinkaan tarpeellista järjestää. (Poliisihallitus, 2018, s.6; Valtakunnansyyttäjän-
virasto, 2018; Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) 33 §.)

Ankkuritoiminta. Satakunnassa alle 18-vuotiaan nuoren huumausaineen käyttörikos
epäily ohjautuu ankkuritoimintaan eli ankkuritiimille. Ankkuritoiminnan ajatus on
puuttua varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvointiin ja rikosten ennalta ehkäisemi-
seen. Ankkuritoiminnan ydin on moniammatillinen yhteistyö, jossa tiimiin kuuluu
poliisi, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimi. Yhdessä tiimi selvittää nuoren elämänti-
lannetta kokonaisvaltaisesti ja ohjaa tätä tarvittavan tuen ja avun piiriin. Satakunnan
ankkuritoiminta pilotoi eli testaa koko maakunnan laajuista ankkuritoimintaa vuoden
2023 keväälle saakka. (Ankkuritoiminta, 2022.)

2.2.4 Valtakunnansyyttäjän ohje

Valtakunnansyyttäjän ohjeessa ”Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttö-
rikoksesta” (2018), linjataan syyttäjälaitoksen toimintaa käyttörikosasioissa. Syyttä-
jien ja poliisin toimien tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaisia, että seuraamusjär-
jestelmä olisi ennakoitava ja yhdenvertainen. Puuttumisvaihtoehtojen tulisi toimia sel-
keän porrastetusti, jolloin järjestys olisi seuraava: 1. poliisin toimenpiteistä luopumi-
nen ja huomautus, 2. esitutkinan rajoittaminen, 3. syyttämättäjättäminen

(harkinnanvarainen), 4. sakkovaatimuksen ja rangaistusmääräyksen antaminen ja 5. syytteen nostaminen. (Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018.)

Syyttäjän on paikkakuntaakohtaisesti yhteistyössä poliisin, päihdehuollon edustajien ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhaista hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista ja ehkäistä käyttöririkokseen syyllistymisen uusiutumista. (Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018.)

Tavoitteena tulee olla hoitoonohjaus- ja puuttumisjärjestelmä, joka tapahtuu kiinteänä viranomaisyhteistyönä. Syyttäjien tulee ohjeen mukaan neuvotella ja sopia toimialueensa poliisin kanssa ohjeen soveltamisesta porrasteisuuden toteuttamiseksi. Tavoitteena on huumausaineiden käytön tehokas katkaisu. (Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018)

2.2.5 Päihdehuoltolaki ja sosiaali- ja terveysministeriön asetus

Päihdehuoltolain (41/1986) 3 §:n 1 momentin mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Varsinaisen hoitopalvelun kunnat voivat joko tuottaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa tai ostaa ne muilta kunnilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta, esimerkiksi järjestöiltä. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2021; Kuntalaki 410/2015 2 luku 8 §.)

Myös päihdehuoltolakiin on kirjattu velvoite siitä, että päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava yhteistyössä. Lain mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja mm. poliisin keskinäiseen yhteistyöhön. (Päihdehuoltolaki 1 luku 9 §.)

Hyväksyttävää hoitoa voidaan antaa A-klinikalla, nuorisoasemalla, kuntoutuslaitoksessa, sosiaalisairaalassa tai vastaavissa päihdehuollon erityishoitoyksiköissä

(Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa 290/2002 4 §). Hoitoa voidaan antaa myös erillisissä toimintayksiköissä, jotka on määritelty sosiaalihuoltolaissa (710/1982), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) ja kansanterveystoimintalaissa (66/1972).

Hoitoyksikkö voi antaa epäiltyä koskevia tietoja esitutkintaviranomaiselle, jos epäilty on antanut tähän kirjallisen suostumuksensa (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa 5 §).

2.2.6 Riippuvuus, motivointi ja muutospuhe

Motivoinnin ja muutokseen kannustamisen voidaan katsoa olevan keskeisessä roolissa poliisin tarjoaman hoitoonohjauksen onnistumisessa. Seuraavaksi esitellään riippuvuutta yleisellä tasolla, sekä motivoinnin ja muutoksen teorioita, joista pitäisi olla hyötyä hoitoonohjauksen tehostamisessa.

Ajatus epämotivoituneen päihderiippuvaisen saamisesta hoitoon saattaa tuntua mahdottomalta. Todennäköisyydet onnistumiseen luultavasti ovatkin hyvin pienet, mutta tämän ei pitäisi kyynistää, vaan täytyisi mieltää, että lyhytkin kohtaaminen voi olla tehokas. Onnistuessaan keskustelu saa ajattelemaan uudella tavalla tai jää muuten mieleen. Keskustelun tulisi tapahtua hyvässä hengessä ja ilman tuomitsemista. Jos keskustelu on syyttävää, voi keskittyminen suuntautua arvostelijaan, eikä niinkään asiaan. (Oksanen, 2018.)

Muutokseen motivointi on lähtökohtaisestikin vaikeaa, mutta toisinaan syy vaikeuteen voi olla riippuvuus. Tiettyä asiaa juututaan tekemään kaavamaisesti ja aikakin rytmitetään riippuvuuden mukaisesti. Riippuvuus voi olla vaikea huomata, koska kaikki on itselle normaalia ja usein ystävät jakavat saman elämäntavan. Muut läheiset saattavat ottaa kantaa tilanteeseen, mutta mikäli muutosta ei tapahdu voi riippuvainen jäädä yksin tai ympäristöön, jossa ihmissuhteet perustuvat samaan riippuvuuteen. Jatkuessaan pitkään, riippuvuudesta voi tulla osa persoonallisuutta, jolloin muutos siihen on suora uhka minuudelle (Oksanen, 2018.)

Toisaalta nihkeä suhtautuminen poliisin tarjoamaan hoitoonohjaukseen voi selittyä henkilön omasta ajatuksesta hänen päihteenkäytön tasostaan. Päihteenkäytön tasoja on

määritelty esimerkiksi WHO:n mallissa (kuvio 2). Käyttäjän oma ajatus ongelman vakavuudesta on usein vähättelevä, eikä sitä nähdä vakavana (Aalto ym., 2018).

Kuvio 2. Päihteenkäytön tasot (WHO; Oksanen, 2018)

Kuten kuviosta nähdään, ennen varsinaista riippuvuutta päihteiden käyttö voidaan jakaa neljään eri tasoon. Silloin tällöin huumausaineen käyttöririkoksesta epäiltyjen kuuleekin sanovan, että he eivät koe olevansa riippuvaisia, vaikka joka päivä käyttäisivätkin - koska voisivat oman päätöksensä mukaan lopettaa käytön koska vain. Usein kuulee myös sanottavan, että riippuvuus voidaan kokea henkisesti, mutta ei niinkään fyysisesti. Varsinaisia vieroitusoireita ei siis koeta, mutta mieli haluaa lisää. Avoimeksi jää silti se, onko käyttö ollutkaan niin pitkään tauolla, että fyysisiä oireita olisi edes ehtinyt syntyä.

Riippuvuus perustuu toistoihin, kuten tavatkin. Kun tiettyä tapaa toistetaan tarpeeksi usein, se muuttuu elämää hallitsevaksi. Mieli tukeutuu tapaan vahvasti, jolloin päihdettä on saatava vaikkapa joka viikonloppu. Hyvän kokemuksen odotetaan toistuvan samalla tavalla, kuin aiemminkin. Tämä odotus synnyttää riippuvuutta. Jatkuessaan

toiminnasta tulee pakonomaista, jolloin ajattelu kaavamaistuu ja uskomusten osuus siinä lisääntyy. Ystäväpiirin tiivistyminen tukee riippuvuusajattelua ja arvomaailma muuntuu käyttämislle suotuisaksi. Oman identiteetin kuvitellaan päässeen vapaaksi muiden mielipiteistä tai holhouksesta. Todellisuudessa identiteetti tukeutuu riippuvuuteen. (Oksanen, 2018.)

Poliisin hoitoonohjauksen tulisi olla motivointia ja muutospuhetta. Poliisi voi herätellä motivaatiota hakeutua hoitoon ottamalla puheeksi vallitsevan tilanteen haitat ja mahdollisen muutoksen edut. Motivoivan haastattelun teoria antaa hyviä kysymysalueita, joilla herättelyä voi tehdä. Kysymykset ovat:

- Millaisia vaikeuksia nykyinen tilanne sinulle aiheuttaa?
- Miten suuri osuus ongelmalla on elämässäsi?
- Mitä se aiheuttaa lähipiirissä?
- Millä tavoin nykyinen tilanne estää sinua tekemästä sitä, mitä elämältäsi haluat?
- Miten kaverisi vaikuttavat sinuun?

(Miller & Rollnick, 2002; Koski-Jännes ym. 2008).

Ihmisen sisäinen motivaatio rakentuu neljästä prosessista, jotka kulkevat peräkkäin, rinnakkain tai risteillen. Prosessit ovat:

- Yhteistyösuhde
- Fokusointi
- Herättely
- Muutoksen suunnittelu

(Miller & Rollnick, 2002).

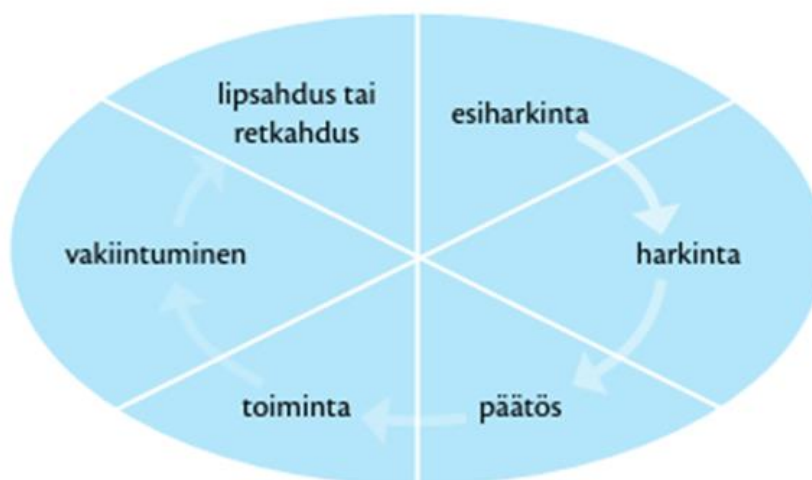
Poliisin kohtaaminen asiakkaan kanssa on ajallisesti lyhyt hetki, jolloin keskiöön nousee herättely. Toimiakseen herättely vaatisi jo olemassa olevaa muutosmotivaatiota ja -halua. Kohtaamisessa tärkeää on kunnioittava, ystävällinen ja myötätuntoinen asennoituminen. Tämä edesauttaa muutosoptimismia ja vahvistaa muutosmotivaatiota. (Partanen ym., 2015, s.135)

Muutoksen vaiheet puolestaan voidaan jakaa kuuteen eri osioon tai vaiheeseen:

- Esiharkintavaihe

- Harkintavaihe
- Päätös
- Toiminta
- Vakiinnuttaminen
- Lipsahdus tai retkahdus

Tämä on oleellista ymmärtää ja liittyä selkeästi hoitoon ohjauksen onnistumisen mahdollisuuteen. Henkilön ollessa esiharkintavaiheessa, hän ei vielä tunnista ongelmaansa, eikä aio muuttaa käyttäytymistään. Hän saattaa olla epätietoinen koko ongelmasta, eikä välttämättä tunnista avun tarvetta. Esiharkintavaihe saattaa kestää jopa vuosia. Ulkopuolisilta tuleva palaute saattaa saada henkilön huomaamaan, että päihteiden käytöstä on haittoja. Esiharkintavaiheessa päihteidenkäyttäjä ei kuitenkaan ole valmis muuttamaan toimintaansa, koska tietoiset kokemukset kielteisistä vaikutuksista puuttuvat. Tässä vaiheessa hoitoon hakeutunut tekee sen lähinnä ympäristön painostuksesta. (Partanen ym., 2015, s.137.)

Kuvio 3. Muutoksen vaihemalli (Diclemente & Prochaska teoksessa Oksanen, 2018)

Harkintavaiheessa oleva henkilö tiedostaa ongelmansa, mutta hänellä voi olla ristiriitaisia tunteita muuttamista tai olemassaolusta. Ajatuksissa voi olla päihteiden käytön lopettaminen tai vähentäminen. Vaiheessa pohditaan hyötyjä ja haittoja ja tasapainoiltaan muutoshalukkuuden ja -vastustamisen välillä. Tällaiset muutoshalukkuuden merkit olisi hyvä huomata ja saada henkilö itse puhumaan ja pohtimaan,

mikä muutoksella muuttuisi ja paranisi. Muutoksen tuomia haittoja ja etuja voi vertailla edut- ja haitat taulukolla (kuvio 4).

1. Käytön/toiminnan jatkamisen edut	2. Käytön tai toiminnan jatkamisen haitat
4. Lopettamisen tai vähentämisen edut	3. Lopettamisen tai vähentämisen haitat

Kuvio 4. Edut ja haitat taulukko (Partanen ym., 2015, s.138)

Tässä opinnäytetyössä ei käydä tarkemmin läpi muutoksen vaihemallin muita vaiheita, eikä ihmisen sisäisen motivaation muita prosesseja.

2.2.7 Hoito syytteen sijaan

Tässä esitellään hoito syytteen sijaan – malli, mikä toteuttaa selkeästi poliisihallituksen ja valtakunnansyyttäjän ohjeiden tavoitteita hoitoonohjaus- ja puuttumisjärjestelmästä, joka tapahtuu kiinteänä viranomaisyhteistyönä. Hoito syytteen sijaan malli on ainutlaatuinen siksi, että poliisin rooli on hoitoonohjauksessa keskeinen. (Valtakunnansyyttäjänvirasto, 2018; Lilja ym., 2022, s.31.)

Lapin poliisi ja sosiaali-, terveys- ja nuorisopalvelut ovat kehittäneet hoito syytteen sijaan mallin, jossa alle 25-vuotiaalle ensi kertaa huumausaineen käyttörikoksesta kiinni jääneelle tarjotaan psykososiaalista hoitoa. Lapissa avohoitomalli käynnistettiin 2001 ja sitä alettiin kehittämään vuonna 2019, kun kaksi nuorta kuoli huumausaineiden käytön vuoksi. Samaa mallia pilotoidaan nyt myös Oulussa vuoden 2022 loppuun saakka. (Lilja ym.,2022, s.24–26; Karvonen, 2022.)

Hoito syytteen sijaan tarjoaa nuorelle mahdollisuuden valita hoitajakso syytteen sijaan. Tavoitteena on tarjota apua nuoren elämänhallintaan ja pysäyttää syrjäytymiskierre. (Vasara, 2019.)

Mallissa nuori ohjataan kiinnijäämisen jälkeen psykososiaalisen tuen piiriin ja tarpeen mukaan päihdehoitoon. Avohoitojakso kestää 12 viikkoa ja pitää sisällään kuusi käyntikertaa sosiaalityöntekijän ja sairaanhoitajan kanssa. Hoidontarve arvioidaan kokonaisvaltaisesti, jolloin päihteidenkäytön ohella kartoitetaan myös nuoren psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen elämäntilanne. Hoitojakson lopuksi hoidon onnistuminen arvioidaan ja raportoidaan syyttäjälle. Mikäli hoitojakso on suoritettu onnistuneesti, syyttäjä tekee syyttämättäjäättämispäätöksen. (Lilja ym., 2022, s.25.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

3.1 Teoriaosa

Opinnäytetyön teoriaosa koostuu tutkittavaan asiaan liittyvästä lainsäädännöstä ja ohjeista. Viitekehys on esitetty ja avattu kappaleessa 2. Teoriaosassa on empiirisenä oikeustutkimuksena tutustuttu ja avattu huumausaineen käyttörikokseen ja poliisin suorittamaan esitutkintaan liittyvää lainsäädäntöä. Teoriaosassa avataan se, miten huumausaineen käyttörikos voidaan esitutkintaviranomaisessa käsitellä lainsäädännön puolesta. Aiheeseen liittyvän lainsäädännön soveltamista ohjaa osaltaan poliisihallituksen ja valtakunnansyyttäjän ohjeet, jotka myös avataan teoriaosassa. Hoitoonohjausta sääntelee myös päihdehuoltolaki (41/1986), sosiaali- ja terveysministeriön asetus (290/2002), sekä hallituksen esitykset, joita teoriaosassa on käyty läpi. Teoriaosuuden tutkimusaineistot ovat vapaasti saatavissa olevia.

3.2 Menetelmä

Opinnäytetyön lopputuloksena asian kokonaiskuvan tulisi olla selkeä. Tavoitteena on konkreettisesti vaikuttaa Satakunnan poliisissa hoitoonohjauksen suorittamiseen selkeyttämällä, kehittämällä ja muuttamalla vallitsevaa käytäntöä. Tämä edellyttää asiaan lähestymistä moniotteisesti kvalitatiivisin menetelmin. Opinnäytetyön tekijä on itse keskeisessä roolissa ongelman parissa, joten opinnäytetyö toteutetaan toimintatutkimuksena.

Toimintatutkimuksella tutkitaan ja yritetään muuttaa vallitsevaa käytäntöä tietyn asian suhteen. Ratkaisuja ongelmaan pyritään löytämään osallistamalla käytännön työtä tekeviä ihmisiä mukaan tutkimukseen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Taivoitteena toimintatutkimuksessa on saavuttaa muutos. Tämän onnistumiseksi tutkittavana oleva asia täytyy tuntea ja siihen vaikuttavat tekijät selvittää (Kananen, 2014, s.12.)

Keskeistä toimintatutkimukselle on osallistuminen; toimintaa ei tarkastella vain ulkopuolelta, vaan siihen pyritään vaikuttamaan. Tutkimuksella on mahdollisuus selvittää, miten tutkimukseen liittyvät ihmiset voisivat muuttua tai miksi he eivät muutu lainkaan. (Nieminen ym., 2021, 190.) Perinteisen tutkimuksen toteavasta lopputuloksesta poiketen toimintatutkimuksen tuloksena on toivottava, näkyvä ihmisten toiminnan muutos ja kehitys. (Kananen, 2014, s.15.)

Alustavissa keskusteluissa aiheeseen liittyen on noussut esiin tarve selkeälle lomakkeelle, minkä avulla hoitoonohjauksen tekeminen onnistuu. Lomakkeen valmistelu on jo käynnissä ja lomake on tarkastettavana Lounais-Suomen poliisilaitoksen oikeusyksikössä. Vastaava lomake on jo käytössä joillain poliisilaitosalueilla. Näiden lomakkeiden sisältöä ja ulkonäköä muokattiin, mutta ne toimivat erittäin hyvänä lähtökohdana. Lomakkeeseen on tarkoitus liittää kunta/kaupunkikohtaiset yhteystiedot, mihin hoitoon hakeutuva on yhteydessä. Sallitut hoitopaikat määritellään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa 4 §:ssä.

Empiiristä aineistoa tutkimukseen syntyy laadullisten, puolistrukturoitujen henkilöhaastatteluiden kautta. Haastatteluissa pyritään tuomaan esiin sidosryhmien näkemys hoitoonohjauksesta, sen toimivuudesta tai ylipäättään tarpeesta. Tällä haetaan vastausta tutkimuskysymykseen sosiaali- ja terveysalan tahtotilasta asiaan liittyen.

Poliisiviranomaisten haastatteluilla saadaan näkemystä siitä, miten hoitoonohjausta aktiivisesti tarjoavat poliisimiehet kokevat asian kokonaisuuden. Näin tutkimuskysymyksiin ”toteutuuko tehokas ja tarkoituksenmukainen hoitoonohjaus Satakunnassa?”, ”miten hoitoonohjausta voidaan kehittää ja tehostaa poliisissa Satakunnan alueella?” ja ”onko kehittämisen tarve lainsäädännössä, ohjeissa vai jossain muussa tekijässä?”

saadaan näkemyksiä. Poliisimiesten haastattelut toteutetaan uudelleen, kun esiin nousseisiin ongelmiin on pyritty löytämään ratkaisu. Näin tutkimuksen tulosten analysointiin saadaan aineistoa.

Syyttäjien haastattelulla haetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin syyttäjän tahtotilasta huumausaineen käyttörikoksen saattamisesta syyteharkintaan ja hoitoon hakeutumisen mahdollisesta vaikutuksesta annettavaan rangaistukseen.

Päihdehuollon haastattelulla pyritään saamaan esiin näkemys poliisin kanssa tehtävästä yhteistyöstä tai sen puutteesta. Haastattelussa haetaan myös kehitysehdotuksia tilanteen parantamiseksi.

Haastateltavat tulevat olemaan yksittäisiä, valikoituja ammattilaisia, jotka ovat asian kanssa konkreettisesti tekemisissä. Haastattelut tehdään teemaluonteisina, joko puhe- tai sähköisellä tiedonsiirtovälineellä tai kasvotusten.

Toimintatutkimukseen liittyy tiedonkeruumenetelmänä oleellisesti havainnointi. Tässä opinnäytetyössä tutkija on mukana tutkittavassa ilmiössä, eli kyseessä on osallistuva havainnointi. Havainnoinnilla todetaan asian tila, mutta sen oikeaa tulkintaa on myös tarpeen täydentää haastattelulla. (Kananen, 2014, s.29 ja s.78.)

3.3 Aineiston analysointi

Teoreettisen viitekehyksen keräämisen ja ymmärtämisen jälkeen opinnäytetyön teki- jälle on syntynyt selvä käsitys siitä, miten huumausaineen käyttäjän hoitoonohjauksen pitäisi tapahtua poliisissa ja mihin sillä on merkitystä. Osallistuvan havainnoinnin kautta pystytään toteamaan asian nykytilanne omassa yksikössäni Porin poliisilaitok- sella ja myöhemmin se, onko muutosta tapahtunut. Asiaan liittyvien haastattelujen jäl- keen tavoitteena on paremman ymmärryksen saaminen siitä, onko syyttäjällä tai hoitoa tarjoavalla osapuolella toiveita ja kehitysehdotuksia. Kun nämä on saatu analysoitua, on aika jalkauttaa kertynyt tieto käytännön tekemiseen. Tämän jälkeen on mahdolli- suus havainnoida tapahtuvaa – toivottua muutosta.

Opinnäytetyön yhteydessä tehtävä lomake hoitoonohjauksesta on tarkoitus saada käyttöön opinnäytetyön tekemisen aikana, jolloin haastateltavat voivat antaa palautteen lomakkeen toimivuudesta ja hyödyllisyydestä.

4 TULOKSET

Opinnäytetyöhön liittyvä toimintatutkimus aloitettiin tammikuussa 2022 ja päätettiin lokakuussa 2022. Tuona aikana Satakunnassa on kirjattu lähes 500 epäiltyä huumausaineen käyttörrikosta (Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto). Tutkimuksen alkuvaiheessa haastateltiin kahta Lounais-Suomen poliisilaitoksella työskentelevää konstaapelia. Heidän osaltaan haastattelu toteutettiin uudelleen tutkimuksen loppuvaiheessa. Tällä haettiin vastausta siihen, onko käyttörrikoksesta epäillyn hoitoonohjauksessa tapahtunut kehitystä tutkimusjakson aikana.

Opinnäytetyöhön liittyvä lomake (Liite 1): ”Hoitoonohjaus huumausaineen käyttörrikoksen vuoksi” valmistui alkuvuonna 2022 ja se toimitettiin Lounais-Suomen poliisilaitoksen oikeusyksikköön tarkistettavaksi ja hyväksyttäväksi käyttöönottoa varten. Lomakkeen hyväksyi käyttöön rikosylitarkastaja Markus Laine. Lomakkeen liitteeksi laadittiin yhteystietolomake (Liite 2), jolta löytyy Satakunnan alueen hyväksytyt hoitopaikat. Lomakkeesta ja sen hyödyllisyydestä on tullut hyvää palautetta ja se on koettu tarpeelliseksi.

Opinnäytetyön tekijälle syntyi työn teorian, erityisesti motivaation, muutospuheen ja riippuvuuden hahmottamisen kautta ammattitaidon kehittymistä. Tätä hankittua osaamista on jaettu työpaikalla työkavereille, jolloin hoitoonohjauksen tehostuminen ja onnistumismahdollisuudet ovat nousseet. Kuten jäljempänä A-klinikan haastattelustakin tulee ilmi, asiakkaan kohtaamiseen tulee kiinnittää huomiota. Tiivistettynä poliisimiehen suorittaman hoitoonohjauksen voisi kuvata seuraavasti: Kohtaa asiakas ystävällisesti ja yritä ymmärtää, millä tasolla hänen riippuvuuteensa on. Yritä löytää asiakkaasta mahdollisia muutosvalmiuden merkkejä ja ota ne puheeksi. Muutoksen harkintavaiheessa oleva ihminen kaipaa motivaatiota, jolloin puheeksi voi ottaa hoitoon

hakeutumisen hyödyt tai vastaavasti päihteiden käytön jatkamisen haitat. Tuo esille hoitoon hakeutumisen vaikutus rangaistuksen sijaan annettavaan huomautukseen. Anna asiakkaalle täytetty lomake (liite 1).

4.1 Haastattelut

Poliisimiesten haastattelut suoritettiin kasvokkain ja haastatteluista tehtiin muistiinpanot. Syyttäjät, sekä A-klinikka haastateltiin sähköpostitse ja heitä pyydettiin vastaamaan esitettyihin kysymyksiin. Haastatteluista syntynyt materiaali tuhoetaan, kun opinnäytetyö on valmis.

4.1.1 Poliisimiehet

Poliisimiehet haastateltiin tutkimuksen aikana kahdesti. Ensimmäisillä haastatteluilla haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin: ”toteutuuko tehokas ja tarkoituksenmukainen hoitoonohjaus Satakunnassa?” ja ”miten hoitoonohjausta voidaan kehittää ja tehostaa poliisissa Satakunnan alueella?”

Haastateltaville näytettiin poliisihallituksen ja syyttäjän ohjeistus aiheeseen liittyen. Haastatteluissa käytiin myös ohjeita läpi ja keskusteltiin siitä, miten tuttuja ne olivat ennestään.

Ohjeiden keskeinen sisältö vaikutti pääpiirteissään olevan tuttua kummallekin haastateltavalle. Huumausaineen käyttöririksestä epäillyn hoitoonohjauksen suurimpana ongelmana koettiin epäiltyjen erittäin vähäinen halukkuus hakeutua hoitopaikkaan. Toisena seikkana kumpikin haastateltava toi esiin konkreettisen ongelman, eli sen miten hoitoonohjaus pitäisi dokumentoida ja miten tieto mahdollisesta hoitoon hakeutumisesta tavoittaa asiaa hoitavan poliisimiehen.

Esille nousi myös epävarmuus siitä, mihin paikkaan asiakas ohjataan ottamaan yhteyttä. Haastateltavat poliisimiehet toimivat vuoroissaan satunnaisesti myös oman alueensa ulkopuolella, jolloin hoitoa suorittava paikka ei ainakaan ole tiedossa. (Ojakoski, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Vehmas, 2022, henkilökohtainen tiedonanto.)

Toinen haastattelu toteutettiin samalla tavalla lokakuussa 2022. Kumpikin haastateltava oli kirjannut useita rikosilmoituksia huumausaineen käyttörikoksesta. Jokaiselle epäillylle oli kerrottu hoitoon hakeutumisesta ja sen vaikutuksesta rikosseuraamukseen. Suurin osa epäillyistä ei kokenut olevansa riippuvainen, eikä hoidon tarpeessa. Muutama epäilty lupasi miettiä asiaa, mutta eivät hakeutuneet hoitoon – tai ainakaan ilmoittaneet siitä poliisille. (Ojakoski, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Vehmas, 2022, henkilökohtainen tiedonanto.)

Molemmat haastateltavat pitivät alkuvuonna tehtyä lomaketta ja sen liitettä hyödyllisinä ja toimivina. Ongelmaksi nähtiin käyttörikoksesta epäillyn motivointi hoitoon hakeutumiseen. Keskustelussa tosin nousi esiin myös ajatus, että hoitoon hakeutuminen tapahtuu todennäköisesti silloin, kun henkilö on siihen itse valmis. Ulkopuolinen motivointi saattaa olla erittäin haastavaa. Poliisin tulee kuitenkin kannustaa ja muistuttaa hoidon mahdollisuudesta. Usein poliisi saattaa olla ensimmäinen viranomainen, jonka kanssa mahdollisesta päihdeongelmasta ylipäättään keskustellaan. (Ojakoski, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Vehmas, 2022, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.1.2 Syyttäjät

Haastattelupyynnöksi esitettiin aluesyyttäjä Heikki Steniukselle, joka delegoi pyynnön kahdelle syyttäjälle: aluesyyttäjä Heikoselle ja Niiniviidalle.

Haastattelut tehtiin sähköpostilla. Esitetyt kysymykset liittyivät valtakunnansyyttäjän yleiseen ohjeeseen (2018) ja poliisihallituksen ohjeeseen (2018). Kysymyksillä haettiin vastauksia siihen, tehdäänkö syyttäjälle paljon esitutkintalain 3 luvun 10 §:n mukaisia rajoitusesityksiä liittyen huumausaineen käyttörikokseen vai pitäisikö niitä tehdä jopa enemmän. Vaihtoehtoisesti esitettiin kysymys, pitäisikö poliisin mieluummin luopua toimenpiteestä ja käyttää huomautusmenettelyä (ETL 3 luku 9 §; ETL 10 luku 3 §). Kysymyksissä huomioitiin myös rikoslain 50 luvun 7 §:n mukainen syyttäjän mahdollisuus luopua syytteestä epäillyn hoitoon hakeutumisen vuoksi.

Syyttäjien mukaan ohjeita noudatetaan Lounais-Suomessa hyvin – etenkin alle 18-vuotiaiden epäiltyjen osalta.

Esitutkintalain mahdollistamia rajoitusesityksiä tehdään syyttäjälle erittäin harvoin. Mahdollisena pidettiin, että ne ohjautuisivat nopean toiminnan yksikköön, jolloin ne eivät päätyisi haastateltujen käsiteltäviksi. Aluesyyttäjä Stenius tosin kertoi tehneensä eniten noto-rajoituksia (nopean toiminnan) Länsi-Suomen alueella 2021, eikä hänellekään ollut tullut kuin muutama yksittäinen konkurrensiperusteinen rajoitusesitys vastaan liittyen huumausaineen käyttörikokseen. (Stenius, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Heikonen, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Niiniviita, 2022, henkilökohtainen tiedonanto.)

Syyttäjälaitoksella otettiin käyttöön rikosasioiden nopea käsittely syksyllä 2018. Nopeassa käsittelyssä tietyt syyttäjät hoitavat niin sanottuja päivittäisrikosasioita. Nopeaan käsittelyyn kuuluu mm. esitutkinnan rajoittamiset ja kirjalliseen menettelyyn ohjattavat asiat. (Syyttäjälaitos, 2022.)

Kysymykseen poliisin toimenpiteestä luopumiseen ja huomautusmenettelyyn liittyen viitattiin annettuihin ohjeisiin. Pääsääntönä pidettiin huumausaineen käyttörikoksen käsittelyä sakkomenettelyssä tai rikosprosessissa. Toimenpiteestä luopumisen ja huomautusmenettelyn tulisi olla aina poikkeuksia.

Syyttäjien näkemyksen mukaan käyttörikoksesta epäillyn hyvään alkuun päässyt hoito, hoidossa oleminen tai sinne hakeutuminen, sekä hoidossa olevaan kohdistuvat useat rikosepäilyt vaativat varsinaista esitutkintaa.

Rikoslain 50 luvun 7 §:n mukaista syyttämättäjäättämispäätöstä käytetään erittäin harvoin – noin kerran vuodessa. Todennäköisempää on, että epäilty on hakeutunut hoitoon jo aiemmassa vaiheessa prosessia, jolloin juttu on päätetty jo silloin asianmukaisella tavalla.

Syyttäjät olivat sitä mieltä, että yhteistyö poliisin kanssa toimii näissä asioissa hyvin. (Heikonen, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Niiniviita, 2022, henkilökohtainen tiedonanto.)

4.1.3 A-klinikka

Päihdepalveluista valikoitui Porin A-klinikka, josta haastatteluun vastasivat sosiaali-terapeutti Meriala ja sairaanhoitaja Kuusenoja. Haastattelulla pyrittiin saamaan vastauksia kysymyksiin poliisin suorittaman hoitoonohjauksen toimivuudesta tai tarpeellisuudesta, sekä päihdepalvelun kehittämisehdotuksia yhteistyön parantamiseksi.

Rikoksesta kiinni jääminen saattaa olla päihdeongelman ensimmäinen kontakti poliisiin. Tämä tulisi tiedostaa merkittävänäkin kohtaamisena. Asiakas tulisi kohdata kannustavasti ja ottaa riippuvuus puheeksi. Keskustelu pitäisi pitää motivoivana, vaikka tuntuisikin siltä, ettei asiakas ole kiinnostunut hoitosuhteen aloittamisesta juuri sillä hetkellä. Motivoinnissa auttaisi se, että tietäisi, mitä palveluita ja hoitoprosesseja on saatavilla. Klinikkan erityisosaaminen liittyy nimenomaan muutoksen motivointiin ja sitä kautta halukkuuteen sitoutua hoitoon.

Huumausaineen käyttörikoksen vuoksi A-klinikalle päädytään harvoin. Tutumpia ovat tilanteet, joissa asiakas on tullut klinikalle esimerkiksi ajoterveysseurannan vuoksi. A-klinikalta ei tullut kehitysehdotuksia poliisiin ja päihdehuollon yhteistyön kehittämiseksi. (Meriala, 2022, henkilökohtainen tiedonanto; Kuusenoja, 2022, henkilökohtainen tiedonanto.)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat:

Toteutuuko tehokas ja tarkoituksenmukainen hoitoonohjaus Satakunnassa?

Miten lainsäätäjän, poliisihallituksen, syyttäjän ja sosiaali- ja terveysalan tahtotila saadaan sovitettua yhteen käytännön tasolla ja mikä tämä tahtotila kullekin on?

Miten hoitoonohjausta voidaan kehittää poliisissa Satakunnan alueella?

Onko kehittämisen tarve lainsäädännössä, ohjeissa vai jossain muussa tekijässä?

Kysymyksiin on haettu vastauksia lainsäädännön, ohjeiden, haastattelujen, alan kirjallisuuden ja muiden lähteiden avulla. Poliisin suorittaman hoitoonohjauksen täyttää huumausaineen käyttörikos epäilyn yhteydessä yksinkertaisesti kysymys: ”Koetko olevasi riippuvainen huumausaineista ja/tai hoidon tarpeessa?”. Suurin osa rikoksesta epäillyistä ei koe olevansa riippuvaisia huumaavista aineista tai ainakaan halua sitä poliisille myöntää. Nyt kuitenkin niille, jotka haluavat hoitoon, on olemassa lomake yhteystietoineen, joten asian hoitaminen ohjeiden mukaisesti on helppoa.

Voidaanko poliisin suorittamaa hoitoonohjausta kuitenkin pitää tehokkaana? Helsingissä poliisi suoritti tehostettua valvontaa Sörnäisten seudulla ja ”Piritorilla” vuosina 2018–2020. Poliisi oli tarjonnut hoitoonohjausta 3947:lle rikoksesta epäillylle. Heistä viisi toimitti poliisille todistuksen hoitoon hakeutumisesta. (Tuomisto, 2022.) Määrä on niin pieni, että taustalla on selvästi perustavanlaatuisen ongelma. Helsingin Sanomien artikkelissa syiksi listataan päihdepalvelujen tehottomuus, hoitoketjun aukot ja kohtuuttoman pitkät jonot (Tuomisto, 2022). Tämä ei kuitenkaan selitä sitä, miksi rikoksesta epäillyt eivät tartu poliisin tarjoamaan mahdollisuuteen hoitoon hakeutumisessa ja sitä kautta sakkovaatimuksen muuttamista huomautukseksi.

Todennäköisesti asia johtuu motivoinnin puutteesta ja edellä mainitun huomautusmenettelyn käyttämisen markkinoinnin puuttumisena. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi riippuvuutta, motivointia ja muutospuhetta. Kun näitä aiheita ymmärtää paremmin, voisi hoitoonohjaus tehostua huomattavasti.

Mikäli henkilö ei miellä olevansa minkäänlaisen muutoksen tarpeessa, on siihen motivointikin käytännössä mahdotonta. Mietittäväksi jää, olisiko päihdehuollossa mahdollista järjestää täysin oma malli niille asiakkaille, jotka tulevat paikalle poliisin ohjaamina, mutta jotka eivät koe olevansa riippuvaisia. Tämä voisi tarkoittaa lähinnä päihdepalvelujen esittelyä, sekä pienen keskustelun mahdollisesta riippuvuudesta tai päihteiden käytön vaikutuksista lähipiiriin tai terveyteen. Näin ollen päihdehuolto saisi ainakin kosketuksen henkilöön, eikä kontakti jäisi vain poliisin ja rikoksesta epäillyn väliseksi. Tällaisella kevyemmällä toimenpiteellä poliisin ohjeiden mukainen hoitoonohjaus olisi kuitenkin suoritettu ja mahdollisesta rangaistuksesta voitaisiin luopua.

Lakiin ja ohjeisiin on kirjattu velvoite tiiviistä yhteistyöstä eri viranomaisten ja tahojen välillä. Satakunnan alueella esimerkiksi ankkuritoiminta on hyvin toimiva eri

viranomaisten yhteistyömuoto, jolla alle 18-vuotiaat huumausaineen käyttörikoksesta epäillyt ovat nopeasti moniammatillisen tuen piirissä. Vastaavaa tiivistä yhteistyötä ei ole syntynyt täysi-ikäisten huumausaineen käyttörikoksesta epäiltyjen osalta. Työssä esiteltiin ”hoito syytteen sijaan” – malli, jolla on saatu hyviä kokemuksia täysi-ikäisten parissa (Lilja ym., 2022).

Poliisin ja syyttäjän välillä yhteistyö sujuu ja huumausaineen käyttörikoksesta epäillyn asia hoidetaan lainmukaisesti ja ohjeistuksen täsmentämällä tavalla.

Poliisimiesten haastatteluissa nousi aluksi esiin konkreettinen ongelma, eli hoitoonohjauksen suorittaminen käytännössä. Asia ratkaistiin tekemällä hoitoonohjauslomake ja siihen liitteeksi hoitopaikkojen osoitteet. Lainsäädäntö ja aiheesta annetut ohjeet koettiin selkeiksi ja niiden avulla on selvää, miten huumausaineen käyttörikos hoidetaan porrastuksen mukaisesti.

Työn tarkoitus oli selvittää huumausaineen käyttörikoksesta epäillyn hoitoonohjaukseen liittyvä normisto, sekä kehittää toimintaa Satakunnan alueella. Opinnäytetyön tuloksena hoitoonohjausta helpotettiin konkreettisesti hoitoonohjauslomakkeella. Riippuvuuden ja motivaation, sekä muutospuheen ymmärtäminen lisäävät mahdollisuuksia onnistua hoitoonohjauksessa. Tässä on toisaalta myös huomioitava henkilöiden persoonallisuuksien erot - joiltakin muutospuhe onnistuu luonnostaan, kun toisille se on täysin vierasta. Tässä työssä esiteltiin motivoivan haastattelun kysymysaiheita, joita käyttämällä ajatus elämästä ilman päihteitä tai pienemmällä määrällä päihteitä voi tuntua järkevämmältä. Huomioitavaa on lisäksi ystävällinen ja ymmärtävä puhetapa.

Opinnäytetyön tekijän oma ammattitaito kehittyi opinnäytetyön tekemisen myötä. Saatua oppia on jaettu työpaikalla kollegoille. Kokonaisuutena hoitoonohjauksen tarkoitus, tavoitteet ja sen vaikutukset rikosoikeudelliseen seuraamukseen on tullut selvemmäksi opinnäytetyön tekijän työpaikalla.

5.1 Jatkotutkimusehdotukset

Työn ulkopuolelle rajattiin päihdehuollon tarjoamat palvelut. Johtopäätöksissä on esitetty ajatus päihdehuollon mahdollisuudesta tarjota kohdennettua palvelua poliisin hoitoon ohjaamille, huumausaineen käyttörikoksesta epäillyille. Kynnys hakeutua hoitoon voisi olla paljon pienempi, jos tiedossa olisi, mitä tämä konkreettisesti tarkoittaa. Kevyempi hoidon tarpeen arviointi kuulostaa erilaiselta, kuin ajatus katkohoitoon joutumisesta.

Satakunnan alueella tiivis yhteistyö poliisin, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveysalan välillä puuttuu. Alueelle voisi kehittää ”hoito syytteen sijaan” – tyyppisen mallin, jolloin moniammatillisen tuen piiriin pääsisi lähes automaattisesti. Tutkittavana olisi tällaisen tiiviin yhteistyön käynnistäminen.

Kolmantena tutkimusehdotuksena nousi esille huumausaineen käyttörikoksesta epäillyn tai ylipäätään päihderiippuvaisen motivointi hoitoon hakeutumiseen.

LÄHTEET

Aalto, M., Alho, H. & Niemelä, S. (2018). Huume- ja lääkeriippuvuudet. Kustannus Oy Duodecim.

Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989 muutoksineen. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1989/19891062>

Esitutkintalaki 805/2011 muutoksineen. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110805>

HE 180/1992 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslain täydentämisestä huumauserikoksia koskevilla säännöksillä. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_180+1992.pdf

HE 213/2000 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain ja pakkokeinolain 5 luvun 11 §:n muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_213+2000.pdf

Huumausainelaki 373/2008 muutoksineen. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>

Kananen, J. (2014). Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: Miten kirjoittajan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

kansanterveyslaki 66/1972 muutoksineen. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>

Karvonen, A. 15.9.2022. Oulussa pilotoidaan uutta toimintamallia, jossa nuorille huumeiden käyttäjille tarjotaan mahdollisuus mennä hoitoon rangaistuksen sijaan. Kaleva.

Koski-Jännes, A., Riittinen, L. & Saarnio, P. 2008. Kohti muutosta. Helsinki: Sanoma Pro

Kuntalaki 10.4.2015/410 muutoksineen. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689 muutoksineen. Haettu 29.4.2022 osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970689#L1P8>

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 27.8.2010/754 muutoksineen. Haettu 30.10.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100754>

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999 muutoksineen. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 muutoksineen. Haettu 30.10.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>

Lilja, T., Ristikari, T. ja Niemelä, M. 2022. Hoito syytteen sijaan -toimintamallin arviointitutkimus: Monialaista yhteistyötä nuorten huumausaineiden käytön ehkäisemiseksi. Kasvun tuki aikakauslehti 1/2022.

Miller, W.R. & Rollnick, S. 2002. Motivational interviewing. Preparing people to change. 2. painos. New York: Guildford Press

Nieminen, K., Lähtenmäki, N. & Aaltonen, O. (2021). Empiirinen oikeustutkimus (1 painos.). Gaudeamus.

Oksanen, J. (2018). Motivointi työvälineenä. PS-Kustannus.

Partanen, A., Holmberg, J., Inkinen, M., Kurki, M., & Salo-Chydenius, S. (2015). Päihdehoitotyö (1. painos.). Sanoma Pro Oy.

Poliisihallitus. Poliisihallituksen ohje: Menettely huumausaineen käyttörिकosta koskevissa asioissa POL-2018-49612. Haettu 12.3.2022 osoitteesta <https://syyttajalaitos.fi/documents/11121156/13629702/7-31->

17Kayttorikosohje_2019Liite3.pdf/f21f2b38-adea-f457-ec80-1b242eaedd9b/7-31-17Kayttorikosohje_2019Liite3.pdf?t=1569852678000

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41 muutoksineen. Haettu 25.3.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>

Rikoslaki 19.12.1889/39 muutoksineen. Haettu 3.2.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>.

Sisäisen turvallisuuden rahasto, 2022. Ankkuri. Haettu 30.10.2022 osoitteesta <https://ankkuritoiminta.fi/etusivu>

Siro, J. (2017). Huumausainerikokset. Edita Publishing Oy

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa 290/2002. Haettu 20.2.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020290>

Sosiaalihuoltolaki 710/1982 muutoksineen. Haettu 1.4.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto verkkojulkaisu. ISSN=2342-9151. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <http://www.stat.fi/til/rpk/meta.html>

Syyttäjälaitos. Rikosasioden nopea käsittely. Haettu 28.10.2022 osoitteesta <https://syyttajalaitos.fi/rikosasioden-nopea-kasittely>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto 8.11.2017 THL 1876/4.00.00/2017.
Huumausaineena pidettävien lääkkeiden vertailtavuus tyypillisimpiin tavallisiin huumausaineisiin verrattuna

Tuomisto, S. 30.5.2022. Kaduilla Sörnäisissä on ”villi meno”, ja siksi poliisi ryhtyi ohjaamaan päihde-ongelmaisia hoitoon – Karu todellisuus on kuitenkin aivan toinen. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000008835850.html>

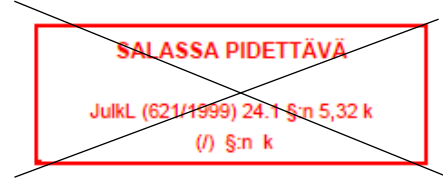
Valtakunnansyyttäjänvirasto. Valtakunnan syyttäjänviraston yleinen ohje VKS: 2018:2, Dnro 7/31/17. Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksesta. <https://syyttajalaitos.fi/vks-2018-2-seuraamuksen-maaraaminen-huumausaineen-kayttorikoksesta>

Valtakunnansyyttäjänvirasto. Valtakunnansyyttäjänviraston yleinen ohje VKS: 2018:2, Dnro 7/31/17. Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksesta. Liite 2 / VKS: 2018:2 taulukko rangaistusmääräysmenettelyä varten. <https://syyttajalaitos.fi/documents/11121156/13629702/7-31-17TaulukkoLiite2.pdf/9b4b6a29-6e2b-950b-a884-0bfeeb4a4fb8/7-31-17TaulukkoLiite2.pdf?t=1569852673000>

Vasara, V. 13.12.2019. Hoitoon syytteen sijaan – Poliisi löytää yhä useamman huumeuoren Rovaniemellä. Lapin Kansa

Hoitoonohjaus huumausaineen käyttörikoksen vuoksi

Olette epäiltyinä huumausaineen käyttörikoksesta (5650/RJ _____/2_). Asiassa voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon (Rikoslaki 50:7 §). Huumausaineen käyttörikoksen voidaan katsoa kuuluvan poliisialoitteisen huomautusmenettelyn piiriin (Esitutkintalaki 3:9.1 § ja 10:3 §), mikäli tekoa on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä tai epäilty on hoitoon hakeutuva.

Hoitoon hakeutuminen osoitetaan hoitopaikan kirjallisella todistuksella. Tieto hoitoon hakeutumisesta ja hoidossa olemisesta on salassa pidettävää (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 24 § 1 mom. 25 kohta), joten tiedon antaminen perustuu rikoksesta epäillyn suostumukseen.

Hoitoon tulee hakeutua kahden viikon kuluessa, eli _____ mennessä. Esittäkää tämä lomake hoitopaikassa.

Jos selvitystä hoitoon hakeutumisestanne ei toimiteta poliisille määräaikaan mennessä, asia käsitellään joko sakkomenettelyssä tai se saatetaan syyteharkintaan.

ANNAN SUOSTUMUKSENI SIIHEN, ETTÄ:

Terveydenhuoltohenkilöstö saa luovuttaa poliisi-, syyttäjä- ja sosiaaliviranomaisille hoitoon hakeutumisen selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 24 § 1 mom. 25, 32 k)

Tiedoksiantopaikka ja -aika: _____

Tiedoksiantaja: _____

Tiedoksisaaja/suostumuksen antaja: _____

Nimen selvennys: _____

Hoitopaikka täyttää:

Hoitopaikan nimi: _____

Hoitopaikan edustajan nimi ja puhno: _____

Hoitopaikan edustajan allekirjoitus: _____

Nimen selvennys: _____

Tämä todistus tulostetaan kahtena kappaleena, toinen asiakkaalle ja toinen poliisille.

LIITE 2

Pori:

A-Klinikka
Avoimna arkisin 8.00–15.45
Maantiekatu 29
28120 Pori
p. 02 623 4111

Rauma:

Päihdeklินิกka
sairaanhoitajan päivystysvastaanotto arkisin kello 8–11
Steniuksenkatu 2 (Vanha puusairaala)
26100 Rauma
puh. 044 403 2990

Kokemäki:

A-klินิกka Kokemäki
Siltakatu 4
32800 Kokemäki
puh. 010 506 5550 (asiakaspalvelun aukioloajat ma–ke 8–16, to 8–15 ja pe 8–16)

A-klіnikan sivuvastaanotot

Eurajoen kunnanvirasto
Kalliotie 5
27100 Eurajoki

Luvian terveyskeskus
Kuivalahdentie 3
29100 Luvia

Harjavallan sosiaalikeskus
Koulukatu 7
29200 Harjavalta

Nakkilan sosiaalitoimisto
Porintie 11
29250 Nakkila

Kankaanpää, Karvia, Siikainen, Jämijärvi:

Mielenterveys – ja päihdepalvelukeskus TÄHTI
Torikatu 9, 38700 Kankaanpää
Vastaanotto p.040 652 4200
ajanvaraus ja puhelinneuvonta
ma-pe 11.30–12.00

Merikarvia:

Mielenterveyspalvelut
Antintie 52, 29900 Merikarvia
Sairaanhoitaja p. 044 701 3787
(Vaihtoehtoisesti Porin A-klіnikka)